

Dr. Mehmet Bedii KAYA

İNTERNET HUKUKU

2. Baskı

onikilevha
KURUMSAL YAYINLAR

İÇİNDEKİLER

İKİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ	VII
ÖNSÖZ	IX
İÇİNDEKİLER.....	XIII
KISALTMALAR	XXV
§1. GİRİŞ VE KONUNUN TAKDİMİ	1

BİRİNCİ KISIM TEMEL KAVRAMLAR

§2. İNTERNET	6
I. İnternetin gelişim süreci.....	6
II. Çalışma prensipleri.....	11
III. Temel kavramlar.....	13
A. Ağ (Network)	13
B. IP adresi (Internet Protocol).....	15
C. DNS (Domain Name System)	18
D. URL (Uniform Resource Locator).....	20
E. MAC adresi	21
F. Bulut bilişim (Cloud Computing)	22
G. Web 2.0	24
H. İçerik dağıtım ağı (CDN - Content Delivery Network).....	25

I. Ağ tarafsızlığı (Network Neutrality)	25
IV. İnternetin kullanım alanları	31

İKİNCİ KISIM

İNTERNETİN ULUSLARARASI YÖNETİŞİMİ

§3. İNTERNETİN ULUSLARARASI YÖNETİŞİMİ	36
I. Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (ICANN)	36
II. Internet Assigned Numbers Authority (IANA)	39
III. Internet Engineering Task Force (IETF).....	40
IV. Internet Research Task Force (IRTF)	42
V. Internet Architecture Board (IAB).....	43
VI. Internet Governance Forum (IGF)	44
VII. International Organization for Standardization (ISO)	48
VIII. Internet Society (ISOC)	48
IX. World Wide Web Consortium (W3C).....	49
X. Internet Network Operators' Groups.....	50
XI. İnternet yönetişiminin geleceği.....	50
XII. İnternette yerelleşme mi, fragmantasyon mu?	56

ÜÇÜNCÜ KISIM

ERİŞİMİ ENGELLEME VE FİLTRELEME

§4. İNTERNETE ERİŞİMİN ENGELLENMESİ VE İNTERNETİN FİLTRELENMESİ.....	60
I. Engellemenin coğrafi kapsamına göre	62
A. Ülkesel engelleme	62
B. Bölgesel engelleme.....	63
II. Engellemenin ağ kapsamına göre.....	63
A. İnternet omurgası temelli engelleme	63

B. İSS temelli engelleme	64
C. Kurumsal engelleme	65
D. Platform temelli engelleme	66
E. Bireysel engelleme	68
F. Cihaz temelli engelleme.....	69
III. Engelleme sürecine göre	69
A. Doğrudan engelleme	69
B. Uyar-kaldır yöntemiyle engelleme	70
IV. Engelleme süresine göre	71
A. Geçici engelleme	71
B. Kalıcı engelleme	72
V. Engelleme sistemine göre	73
A. Otomatik engelleme	73
B. Bireysel engelleme	74
VI. Engellemenin kaynağına göre	75
A. Kullanıcı nezdinde engelleme	75
B. Hizmet sağlayıcı nezdinde engelleme.....	75
VII. Engellemenin hedef içeriğinin türüne göre	75
A. Statik engelleme	75
B. Dinamik engelleme	75
VIII. Engelleme kararının alınış zamanına göre	76
A. İhlal sonrası engelleme	76
B. İhlal öncesi engelleme.....	76
IX. Engellemenin genel niteliğine göre.....	77
A. Kamusal engelleme	77
B. Özel engelleme	78
X. Kullanılan tekniğe göre	78
A. IP engellemesi.....	79
B. DNS engellemesi	80
C. URL engellemesi	82
D. Port engellemesi.....	83
E. Proxy engellemesi	84
F. İçerik engellemesi.....	84

G. Siber saldırı yöntemiyle engelleme	86
H. Alan adına el koyma veya alan adını terkin yöntemi	88
I. Bulut bilişim engellemesi	89
J. Fiziksel sunucu müdahalesi	89
K. Ağ hataları	90
L. Bağlantı yavaşlatma	90
M. Sosyal teknikler	91
XI. Değerlendirme	93

§5. İÇERİK FİLTRELEME VE ENGELLEME YÖNTEMLERİNİ

AŞMA YOLLARI	94
I. Yöntem ve teknikler	94
A. IP değişikliği	94
B. DNS değişikliği	95
C. Alan adı değişikliği	97
D. URL değişikliği	97
E. VPN ve diğer trafik aktarma yöntemleri	98
F. Uzak masaüstü bağlantısı	98
G. Online çeviri sistemleri	99
H. Önbellek kullanımı	99
I. Kopya içerik kullanımı	100
J. İçerik aldatması	100
II. Değerlendirme	101

DÖRDÜNCÜ KISIM

AVRUPA KONSEYİ VE İNTERNET

§6. AVRUPA KONSEYİ	108
I. İnternette Özel Hayatın Korunmasına İlişkin Tavsiye Kararı (1999) ..	108
II. Arşiv Erişimine Yönelik Bir Avrupa Politikası Hakkında Tavsiye Kararı (2000)	111
III. Siber İçeriğin Öz Düzenlemesine İlişkin Tavsiye Kararı (2001)	115
IV. İnternette İletişim Özgürlüğüne İlişkin Deklarasyon (2003)	119

V. Bilgi Toplumunda İnsan Hakları ve Hukukun Üstünlüğü Deklarasyonu (2005)	127
VI. Yeni Bilgi ve İletişim Ortamında Çocukların Güçlendirilmesi Tavsiye Kararı (2006)	131
VII. Yeni Bilgi ve İletişim Ortamında İfade ve Bilgi Özgürlüğünün Geliştirilmesine İlişkin Tavsiye Kararı (2007)	132
VIII. İnternetin Kamu Hizmeti Boyutunun Geliştirilmesine Yönelik Önlemlere İlişkin Tavsiye Kararı (2007)	132
IX. İnternet Filtreleri Bağlamında İfade ve Bilgi Özgürlüğüne Saygının Teşvik Edilmesine Yönelik Tedbirleri İçeren Tavsiye Kararı (2008)	133
X. İnternet Ortamında Çocukların İtibar, Güvenlik ve Mahremiyetlerinin Korunmasına İlişkin Deklarasyon (2008) ..	136
XI. Çocukları Zararlı İçeriğe ve Davranışlara Karşı Koruma ve Çocukların Yeni Bilgi ve İletişim Ortamına Aktif Katılmalarını Yaygınlaştırmaya İlişkin Tavsiye Kararı (2009) ...	138
XII. Ağ Tarafsızlığı Deklarasyonu (2010)	141
XIII. İnternet Protokol Adres Kaynaklarının Kamu Yararına Uygun Yönetimine İlişkin Deklarasyon (2010)	143
XIV. Alan Adları ve İsim Dizeleri Bağlamında İfade ve Bilgi Özgürlüğü ile Toplantı ve Örgütlenme Özgürlüğünün Korunmasına İlişkin Deklarasyon (2011)	145
XV. İnternet Yönetişimi İlkeleri Deklarasyonu (2011)	146
XVI. Yeni Bir Medya Nosyonuna İlişkin Tavsiye Kararı (2011)	150
XVII. İnternetin Evrenselliğini, Bütünlüğünü ve Açıklığını Koruma ve Geliştirmeye İlişkin Tavsiye Kararı (2011)	151
XVIII. Özel Olarak İşletilen İnternet Platformları ve Online Hizmet Sağlayıcıları Bağlamında İfade Özgürlüğü ile Toplantı ve Örgütlenme Özgürlüğünün Korunması Deklarasyonu (2011) ...	155
XIX. Arama Motorları Bağlamında İnsan Haklarının Korunmasına İlişkin Tavsiye Kararı (2012)	157
XX. Sosyal Ağ Hizmetleri Bağlamında İnsan Haklarının Korunmasına İlişkin Tavsiye Kararı (2012)	167
XXI. İnternet Kullanıcıları İçin İnsan Hakları Rehberi (2014)	169
XXII. Bilginin İnternet Ortamında Sınır Ötesine Serbestçe Akışına İlişkin Tavsiye Kararı (2015)	178

XXIII. Ağ Tarafsızlığı Bağlamında İfade Özgürlüğü Hakkı ile Özel Hayat Hakkının Korunması ve Geliştirilmesine İlişkin Tavsiye Kararı (2016).....	182
XXIV. İnternet Özgürlüğüne İlişkin Tavsiye Kararı (2016).....	186
XXV. İnternet Aracı Platformlarının Roller ve Sorumluluklarına İlişkin Tavsiye Kararı (2018)	197

BEŞİNCİ KISIM AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ VE İNTERNET

§7. AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİNİN İNTERNET HUKUKUNA İLİŞKİN KARARLARI.....	206
§8. AHMET YILDIRIM V. TÜRKİYE.....	209
I. Davanın gelişimi.....	209
II. Hukuki arka plan.....	211
III. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri	216
IV. Yargıç Paulo Pinto de Albuquerque'nin mutabık görüşü.....	219
V. Değerlendirme	221
§9. AKDENİZ V. TÜRKİYE.....	224
I. Kararın detaylı incelemesi.....	224
II. Değerlendirme.....	228
§10. CENGİZ VE DİĞERLERİ V. TÜRKİYE.....	230
I. Davanın gelişimi.....	230
II. Hukuki arka plan.....	232
III. Tarafların iddiaları	233
IV. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri.....	235
A. Kabul edilebilirliğe yönelik tespit ve değerlendirmeler	235
B. Müdahalenin haklılığına ilişkin tespit ve değerlendirmeler.....	238
V. Yargıç Paul Lemmens'in mutabık görüşü	239
VI. Değerlendirme	240

§11. DELFİ AS V. ESTONYA	243
I. Davanın gelişimi.....	244
A. Harju İlk Derece Mahkemesinde tazminat davasına ilişkin ilk inceleme.....	246
B. Harju İlk Derece Mahkemesinde tazminat davasına ilişkin ikinci inceleme.....	247
C. Tallinn İstinaf Mahkemesinin kararı.....	248
D. Estonya Yüksek Mahkemesinin kararı.....	248
E. Hükümün Delfi AS şirketi tarafından yerine getirilmesi ve şirketin iş modelindeki değişiklikler.....	250
II. Hukuki arka plan.....	251
III. AİHM Birinci Dairenin kararı.....	252
IV. Delfi AS şirketinin iddiaları.....	252
V. Estonya Hükümetinin savunması.....	253
VI. Müdahil üçüncü tarafların görüşleri.....	253
VII. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri.....	255
A. Kanunilik.....	256
B. Meşru amaç.....	257
C. Demokratik bir toplumda gereklilik.....	257
VIII. Yargıçlar Raimondi, Karakaş, De Gaetano ve Kjølbro'nun müşterek mutabık görüşü.....	262
IX. Yargıç Boštjan Zupančič'in mutabık görüşü.....	264
X. Yargıçlar Sajó ve Tsotsoria'nın müşterek muhalif görüşü.....	265
XI. Değerlendirme.....	270
§12. KALDA V. ESTONYA	274
I. Davanın gelişimi.....	274
II. Hukuki arka plan.....	276
III. Tarafların iddiaları.....	277
IV. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri.....	279
V. Yargıç Jon Fridrik Kjølbro'nun muhalif görüşü.....	280
VI. Değerlendirme.....	283
§13. MTE VE INDEX.HU ZRT V. MACARİSTAN	285

I. Davanın gelişimi.....	285
II. Hukuki arka plan.....	289
III. Tarafların iddiaları	289
IV. Macaristan Hükümetinin savunması.....	291
V. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri.....	291
A. Kanunla öngörülme açısından inceleme	291
B. Demokratik toplum düzeninin gerekliliklerine uygunluk.....	293
C. Genel tespitler ve uygulanabilir kriter	293
1. İhtilafa konu yorumların içerik ve bağlamı.....	296
2. Yorumların asıl yazarlarının sorumluluğu.....	296
3. Başvurucular tarafından alınan tedbirler ve mağdur tarafın tutumu	297
4. Yorumların mağdur taraf üzerindeki sonuçları.....	298
5. Başvurucular üzerindeki neticeler	298
D. Sonuç	299
VI. Yargıç Egidijus Kūris'in mutabık görüşü.....	300
VII. Değerlendirme	301
§14. JANKOVSKĪS V. LĪTVANYA.....	304
I. Davanın gelişimi.....	304
II. Hukuki arka plan.....	307
III. Tarafların iddiaları	307
IV. Litvanya Hükümetinin savunması.....	308
V. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri.....	309
A. Kanunla öngörülme açısından inceleme	310
B. Müdahalenin meşru amaç için gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği.....	310
C. Demokratik toplum düzeninin gerekliliklerine uygunluk	310
VI. Değerlendirme	312
§15. ROLF ANDERS DANĪEL PĪHL V. ĪSVEÇ	314
I. Davanın gelişimi.....	314
II. Hukuki arka plan.....	315

III. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri	316
IV. Değerlendirme.....	319
§16. TAMİZ V. BİRLEŞİK KRALLIK.....	321
I. Davanın gelişimi.....	321
II. Yerel yargılama süreci.....	324
III. Hukuki arka plan.....	327
IV. Tarafların iddiaları.....	328
A. Birleşik Krallık Hükûmetinin görüşleri	328
B. Başvurucunun iddiaları.....	329
C. Müdahil üçüncü tarafların görüşleri.....	330
1. Google Inc.....	330
2. Media Legal Defence Initiative (MLDI).....	331
3. Article 19.....	332
V. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri.....	332
VI. Değerlendirme	335
§17. M.L. VE W.W. V. ALMANYA	337
I. Davanın gelişimi.....	337
A. Birinci talep ve yargılama.....	338
B. İkinci talep ve yargılama	343
C. Üçüncü talep ve yargılama.....	345
D. Diğer talepler	346
II. Hukuki arka plan.....	346
III. Tarafların iddiaları	346
IV. Alman Hükûmetinin savunması	348
V. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri.....	349
A. Genel olarak	349
B. Kriterlerin somut uyumsuzluğa uygulanması.....	352
C. Kamu yararını ilgilendiren bir tartışmaya katkı.....	352
D. İlgili kişinin bilinirliğinin derecesi ve raporun konusu.....	354
E. İlgili kişinin medyaya yönelik önceki davranışları.....	355
F. Yayının içeriği, şekli ve sonuçları	355

G. Fotoğrafların hangi koşullarda alındığı.....	356
H. Sonuç.....	356
VI. Değerlendirme	357
§18. MAGYAR JETİ ZRT V. MACARİSTAN.....	361
I. Davanın gelişimi.....	361
II. Hukuki arka plan.....	365
III. Tarafların iddiaları	365
IV. Macar Hükûmetinin savunması	367
V. Müdahil tarafların görüşleri.....	369
VI. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri	372
A. Bir müdahale olup olmadığı.....	372
B. Kanunilik.....	372
C. Meşru amaç.....	373
D. Demokratik toplum düzeninin gerekliliği	374
E. Yargıç Paulo Pinto de Albuquerque'nin mutabık görüşü.....	380
VII. Değerlendirme	384
§19. HØİNESS V. NORVEÇ	386
I. Davanın gelişimi.....	386
II. Hukuki arka plan.....	391
III. Başvurucunun iddiaları.....	391
IV. Norveç Hükûmetinin savunması	392
V. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri.....	393
VI. Değerlendirme	395
§20. KABLİS V. RUSYA	396
I. Davanın gelişimi.....	396
II. Hukuki arka plan.....	399
III. Tarafların iddiaları	401
IV. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri.....	403
V. Değerlendirme	408
§21. BULGAKOV V. RUSYA	410

I. Davanın gelişimi.....	410
II. Hukuki arka plan.....	411
III. Tarafların iddiaları	413
IV. Rus Hükümetinin savunması.....	413
V. Başvurucunun iddiaları	414
VI. Müdahil tarafların görüşleri.....	415
VII. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri.....	416
VIII. Yargıçlar Lemmens, Dedov ve Poláčková'nın mutabık görüşü	422
IX. Değerlendirme	423
§22. ENGELS V. RUSYA.....	426
I. Davanın gelişimi.....	426
II. Hukuki arka plan.....	427
III. Tarafların iddiaları	430
IV. Rus Hükümetinin savunması.....	430
V. Başvurucunun iddiaları	431
VI. Müdahil tarafların görüşleri.....	432
VII. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri.....	433
VIII. Değerlendirme.....	440
§23. OOO FLAVUS VE DİĞERLERİ V. RUSYA.....	443
I. Davanın gelişimi.....	443
II. Hukuki arka plan.....	445
III. Tarafların iddiaları	448
IV. Rus Hükümetinin savunması.....	448
V. Başvurucuların iddiaları.....	449
VI. Müdahil tarafların görüşleri.....	450
VII. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri.....	451
VIII. Değerlendirme.....	460
§24. VLADİMİR KHARİTONOV V. RUSYA.....	461
I. Davanın gelişimi.....	461
II. Hukuki arka plan.....	463
III. Tarafların iddiaları	466

IV. Başvurucunun iddiaları	466
V. Rus Hükümetinin savunması.....	468
VI. Müdahil tarafların görüşleri.....	470
VII. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri.....	472
VIII. Yargıçlar Lemmens, Dedov ve Poláčková'nın mutabık görüşü	480
IX. Değerlendirme	484

ALTINCI KISIM DEĞERLENDİRMELER

§25. AİHM KARARLARI İŞİĞİNDA İNTERNET ORTAMININ DÜZENLENMESİ.....	488
I. Avrupa Konseyi ve internet.....	488
II. AİHM ve internet	498
III. İdeal bir internet yasası nasıl olmalıdır?	506
§26. SONUÇ	514
KAYNAKÇA	519
KAVRAM DİZİNİ.....	537